

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 243/2025-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. 47C/13/2023 (do 31. mája 2023 vedenom Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. 20C/33/2005) v časti rozhodovania o výške trov konania takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava III) v konaní sp. zn. 47C/13/2023 (pôvodne sp. zn. 20C/33/2005) v časti rozhodovania o výške trov konania **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 47C/13/2023 v časti rozhodovania o výške trov konania konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** zaplatiť trovy konania právnenému zástupcovi sťažovateľky **858,90 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia, Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 4Co/301/2009, sp. zn. 15Co/137/2010, sp. zn. 5Co/133/2011, sp. zn. 3Co/37/2014, sp. zn. 4Co/144/2018 a sp. zn. 10Co/36/2021, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 3MCdo/25/2012 a ústavného súdu v konaní sp. zn. III. ÚS/430/2020. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietrahov. Žiada, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 40 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 243/2025-15 z 29. apríla 2025 ju prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o výške trov konania. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá.

II.

Skutkové východiská

3. Sťažovateľka podala 12. novembra 2004 žalobu o náhradu škody v sume 240 022 Sk (7 967,27 eur). Prvostupňovým rozsudkom z 30. júna 2009 bolo vyhovené žalobe v sume 204,14 eur. Uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/301/2009 z 25. novembra 2009 bolo odvolanie sťažovateľky odmietnuté ako podané oneskorene.

4. Uznesením okresného súdu z 2. februára 2011 bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania 4 134,80 eur, proti ktorému podala sťažovateľka odvolanie. Uznesením krajského súdu sp. zn. 5Co/133/2011 z 31. októbra 2011 bolo potvrdené dané uznesenie okresného súdu o náhrade trov konania. Na mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora boli uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3MCdo/25/2012 zo 4. apríla 2013 zrušené napadnuté uznesenia nižších súdov.

5. Uznesením okresného súdu z 23. októbra 2013 bolo rozhodnuté, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania, proti ktorému žalovaný podal odvolanie. Uvedené uznesenie bolo uznesením krajského súdu sp. zn. 3Co/37/2014 z 27. februára 2015 zrušené.

6. Uznesením okresného súdu z 20. apríla 2017 bolo rozhodnuté, že sťažovateľka má nárok na náhradu trov konania v časti uplatnenej náhrady za bolesť v rozsahu 100 % (výrok I), v časti uplatnenej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 100 % (výrok II) a na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok VI). Žalovanému bol priznaný nárok na náhradu trov konania v časti uplatnenia mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 100 % (výrok III), v časti uplatnenej náhrady vecnej škody v rozsahu 100 % (výrok IV), v časti uplatnenej náhrady za stratu na zárobku počas práceneschopnosti v rozsahu 100 % (výrok V) a na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok VII). Sťažovateľka podala odvolanie proti výrokom III, IV, V a VII uznesenia okresného súdu z 20. apríla 2017, pričom uznesením krajského súdu sp. zn. 4Co/144/2018 z 22. februára 2019 bolo potvrdené dané uznesenie okresného súdu z 20. apríla 2017. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu z 22. februára 2019, ktorej ústavný súd nálezom sp. zn.

III. ÚS/430/2020 z 13. mája 2021 vyhovel, zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu z 22. februára 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uznesením krajského súdu sp. zn. 10Co/36/2021 z 30. júna 2021 bol zmenený výrok III uznesenia okresného súdu z 20. apríla 2017 tak, že žalovanému nebol priznaný nárok na náhradu trov konania v časti uplatnenia mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Vo zvyšných sťažovateľkou napadnutých výrokoch IV, V a VII bolo uznesenie okresného súdu z 20. apríla 2017 potvrdené.

III.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka uviedla, že konanie trvá už skoro 20 rokov a svojím správaním neprispela k prietahom. Meritórna fáza tejto veci trvala približne 5 rokov. Okresný súd v zásade vyvíjal aktivitu, ale opakovane sa vyskytli obdobia nečinnosti v dĺžke mesiacov až roka. Celková doba trvania konania 5 rokov iba na prvom stupni je však sama osebe neprimeraná, najmä keď nebola zapríčinená povahou veci a ani náročnosťou dokazovania. Okresný súd vykonával iba v podstate nadbytočné dokazovanie k základu nároku a výške odškodnenia za bolesť. Predmetom konania bola aj náhrada straty na príjme za obdobie práceneschopnosti, pričom takýto predmet konania podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyžaduje zvýšenú rýchlosť konania všeobecného súdu.

8. Sťažovateľka konštatuje, že všeobecné súdy rozhodujú o trovách konania už 14 rokov, čo považuje za extrém. O trovách konania bolo síce rozhodnuté viacerými rozhodnutiami nižších súdov, ktoré však boli opakovane rušené ako nezákonné. Takáto aktivita sa objektívne posudzuje ako činnosť nesprávna a neúčelná, a preto ide o prietahy. Sťažovateľka čaká na rozhodnutie o výške trov konania, keďže dosiaľ bolo právoplatne rozhodnuté iba o nároku na náhradu trov konania. Vo vzťahu k výške trov konania je okresný/mestský súd nečinný už viac ako 3 roky.

9. Aj vzhľadom na jej majetkovú situáciu (starobná dôchodkyňa s dôchodkom 524,40 eur) je pre sťažovateľku výsledok rozhodovania o výške trov konania veľmi dôležitý (žalovaný si proti nej uplatňuje trovy konania 5 437,38 eur). Už 14 rokov je preto v značnej právnej neistote o miere dopadu povinnosti zaplatiť trovy konania žalovanému na jej majetkovú situáciu. Zároveň sťažovateľka je tiež osobou vyššieho veku, ktorý podľa judikatúry ESLP vyžaduje zvýšenú rýchlosť konania, čo však všeobecné súdy zjavne nebrali na zreteľ.

IV.

Vyjadrenie mestského súdu

10. Mestský súd uviedol, že rozhodovanie o výške trov konania v tejto veci nepovažuje za skutkovo a právne zložité. Z akého dôvodu vyšší súdny rozhodol o výške trov konania až 24. apríla 2025, sa mestský súd nevedel vyjadriť. Zároveň sťažovateľka podala sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 24. apríla 2025, o ktorej nebolo dosiaľ rozhodnuté. Keďže na povinnosť zaplatiť trovy konania bola zaviazaná samotná sťažovateľka, ako aj s prihliadnutím na časové hľadisko podania ústavnej sťažnosti, mestský súd považuje ústavnú sťažnosť za účelovo podanú.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v napadnutom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

V.2. Posúdenie veci:

14. Ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o trovách konania možno považovať za jednoduchú a štandardnú rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažuje rozhodovanie o trovách konania za právne ani skutkovo zložité, čo napokon tvrdil aj mestský súd.

15. V správaní sťažovateľky ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by prispeli k predĺženiu rozhodovania okresného/mestského súdu o výške trov konania. Ani mestský súd nenamietal správanie sťažovateľky, ktoré by spôsobilo predĺženie rozhodovania okresného/mestského súdu o výške trov konania.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného/mestského súdu v časti rozhodovania o výške trov konania. Ústavný súd zistil, že v tejto otázke jeho postupom došlo k zbytočným prietáhom, pričom plynulému postupu mu nebránila žiadna zákonná prekážka (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

17. Ústavný súd konštatuje, že definitívne o nároku na náhradu trov konania žalovaného proti sťažovateľke bolo rozhodnuté uznesením krajského súdu sp. zn. 10Co/36/2021 z 30. júna 2021, ktoré nadobudlo právoplatnosť 5. októbra 2021. O výške trov konania, na platenie ktorých bola

zaviazaná sťažovateľka, rozhodol (zatiaľ neprávoplatne) vyšší súdny úradník až 24. apríla 2025, t. j. až po 3 rokoch a 7 mesiacoch.

18. Celková dĺžka rozhodovania o výške trov konania bola ovplyvnená dlhoročnou nečinnosťou okresného/mestského súdu. Okresný/mestský súd nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky vo vzťahu k výške trov konania, v ktorej sa sťažovateľka stále nachádza.

19. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného/mestského súdu v časti rozhodovania o výške trov konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Vzhľadom na skutočnosť, že o výške trov konania v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo právoplatne rozhodnuté, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal mestskému súdu, aby o tejto otázke rozhodol bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie

21. Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 40 000 eur „*vzhľadom na celkovú dobu konania, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, vyšší vek sťažovateľky a správanie sťažovateľky...*“.

22. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä predmet a dĺžku rozhodovania okresného/mestského súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, a jeho význam pre sťažovateľku.

24. Na základe komplexného posúdenia uvedených kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľke 1 000 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

VII.

Trovy konania

25. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

26. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2024 zodpovedá sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým

je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2024 je 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

27. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania pred ústavným súdom 856,75 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2024, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2024 (bod 4 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky sadzby DPH ústavný súd postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnenému zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. K priznanej náhrade ústavný súd pripočítal aj požadovanú náhradu 2,15 eur, a to za vyhotovenie zaručenej konverzie dohody o plnomocenstve na zastupovanie v konaní podľa čl. 127 ústavy. Uvedenú náhradu už ústavný súd nezvýšil o daň z pridanej hodnoty, pretože podľa vysvetliviek k vyhláške Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky č. 70/2021 Z. z. o zaručenej konverzii v znení neskorších predpisov je sadzba úhrady uvedená už vrátane dane z pridanej hodnoty, ak osoba vykonávajúca konverziu je platiteľom tejto dane, čo je aj prípad právneho zástupcu sťažovateľky.

28. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2025

Robert Šorl
predseda senátu